

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	บทบาทหญิงชายในการเข้าถึงและควบคุมทรัพยากร ในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
ผู้เขียน	นางฉันทพร เมืองนาง
ปริญญา	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษานอกระบบ)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร.อุษา ดวงสา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อศึกษาพัฒนาการของบทบาทหญิงชายในชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน และเพื่อศึกษาบทบาทหญิงชายในการเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน โดยใช้หมู่บ้านแห่งหนึ่งในอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยเน้นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ คณะกรรมการบริหารกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกที่กู้ยืมและสมาชิกในครอบครัว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูล แยกแยะ จัดหมวดหมู่ ศึกษาแบบแผนข้อมูล นำเสนอผลการวิจัยโดยการบรรยาย และวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลจากภาคสนามตามกรอบแนวคิดในการวิจัย ผลการวิจัยสรุปดังนี้

ด้านพัฒนาการของบทบาทหญิงชายในชุมชนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า ในอดีตชุมชนมีค่านิยมและความเชื่อว่าผู้ชายเป็นผู้นำ ผู้หญิงเป็นผู้ตาม ผู้ชายจึงมีหน้าที่หลักในการหาเลี้ยงครอบครัว ส่วนผู้หญิงมีบทบาทในการทำงานบ้าน ดูแลลูกและครอบครัวและช่วยงานสามีในการทำไร่นา การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ที่เกิดขึ้นในชุมชนในช่วงเวลาที่ผ่านมา ทำให้มีพัฒนาการบทบาทหญิงชายในชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปบางส่วน กล่าวคือ ผู้หญิงได้รับการศึกษาและมีการหารายได้เพิ่มมากขึ้นรวมทั้งการทำงานนอกบ้าน เพื่อเป็นรายได้เสริมให้แก่ครอบครัว แต่ผู้หญิงยังคงมีบทบาทหลักด้านการดูแลบ้านและครอบครัวเช่นเดิม ส่วนผู้ชายมีบทบาทหลักในการหาเลี้ยงครอบครัวและมีส่วนช่วยเหลืองานบ้านบ้างเมื่อจำเป็นเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ค่านิยม ความเชื่อ ทัศนคติ เกี่ยวกับบทบาทหญิงชายในชุมชนปัจจุบันยังมิได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เพราะกระบวนการขัดเกลาทางสังคมใน

ชุมชนที่มีการปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อและทัศนคติด้านบทบาทหญิงชายยังดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องจากอดีตถึงปัจจุบัน แม้ว่าสภาพสังคมและเศรษฐกิจจะเปลี่ยนแปลงไปก็ตาม

ในด้านการเข้าถึงทรัพยากรของกองทุนหมู่บ้านนั้นพบว่า ในระดับกองทุน ผู้หญิงและผู้ชายสามารถเข้าถึงทรัพยากรกองทุนเช่นเดียวกัน แต่ไม่เท่ากัน เพราะผู้ชายสามารถกู้ยืมเงินได้มากกว่าผู้หญิงทั้งจำนวนรายและจำนวนเงิน รวมทั้งเงินที่กู้ยืมจากกองทุนเน้นการนำไปใช้ในการเกษตรที่เป็นบทบาทหลักของผู้ชาย ส่วนในระดับครอบครัวทั้งหญิงและชายก็สามารถเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากเงินที่กู้ยืมจากกองทุนเช่นเดียวกัน แต่ไม่เท่ากัน ผู้ชายสามารถเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากทรัพยากรกองทุนมากกว่าผู้หญิง เพราะผู้ชายมีการนำเงินไปใช้จ่ายเพื่อตนเองมากกว่าผู้หญิง ซึ่งใช้เงินเพื่อการบริโภคในครอบครัวและส่งลูกเรียน และมีการใช้จ่ายเพื่อตนเองเฉพาะเมื่อเป็นเงินรายได้ที่ตนเองหาได้จากการรับจ้างหรือการทอผ้าเท่านั้น

ในด้านบทบาทหญิงชายในการควบคุมทรัพยากรของกองทุนหมู่บ้านนั้น พบว่าในระดับกองทุนหมู่บ้าน ทั้งผู้หญิงและผู้ชายมีส่วนในการควบคุมทรัพยากรในกองทุนหมู่บ้านเช่นเดียวกัน แต่ไม่เท่ากัน เพราะถึงแม้จะมีระเบียบการกำหนด สัดส่วนคณะกรรมการผู้หญิงและผู้ชายในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน แต่ผู้ชายมีบทบาทในการควบคุมทรัพยากรมากกว่าเนื่องจากกรรมการในตำแหน่งสำคัญของกองทุนเป็นผู้ชายทั้งหมด นอกจากนั้นกรรมการผู้หญิงยังแสดงความคิดเห็นในการประชุม และมีบทบาทในการบริหารงานกองทุนน้อยกว่าผู้ชาย รวมทั้งการรับฟังความคิดเห็นของกรรมการผู้หญิงยังมีน้อยกว่าการรับฟังความเห็นของคณะกรรมการชายด้วย ส่วนการควบคุมทรัพยากรในระดับครอบครัวนั้น ทั้งหญิงและชายมีส่วนตัดสินใจและควบคุมเช่นเดียวกัน แต่ผู้ชายมีบทบาทในการตัดสินใจและควบคุมมากกว่าผู้หญิง โดยผู้ชายเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องใหญ่ ๆ ผู้หญิงเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ในครอบครัว

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าผู้ชายสามารถเข้าถึงและควบคุมทรัพยากรในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านได้มากกว่าผู้หญิง ทั้งในระดับกองทุนและระดับครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการด้านบทบาทหญิงชายในชุมชนจากอดีตถึงปัจจุบัน ที่ยังมีได้เปลี่ยนแปลงไปมากนัก สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องมีการส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษามีการปรับเปลี่ยนความคิด ค่านิยม ความเชื่อและกระบวนการขัดเกลา ในเรื่องบทบาทหญิงชายและความเสมอภาคระหว่างเพศ การให้คุณค่าแก่บทบาทของเพศหญิง เพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนวิถีคิดและบทบาทของทั้งหญิงและชายในครอบครัวและชุมชนต่อไป

Thesis Title Gender Issues in Accessing and Controlling Resources in the Operation of the Villages and Urban Communities Fund

Author Mrs. Tanyaporn Muangnang

Degree Master of Education (Nonformal Education)

Thesis Advisor Lect. Dr. Usa Duongsaa

ABSTRACT

This thesis had 2 main objectives: 1) to trace the evolution of gender roles in the community from past to present, and 2) to examine such roles vis-à-vis access to and control of resources in the operation of the Village Fund. The study site was one village in Mae Chaem District of Chiang Mai Province. Data collection relied on review of related documents, participant and non-participant observations, focus group discussion, informal and in-depth interviews. Key informants comprised members of the Village Fund Committee, fund members who had obtained loans and their families members. Collected data were cross-checked, classified, analyzed and descriptively presented linking field data in accordance with the research conceptual framework. Findings were as follows:

As regards the evolution from past to present of gender roles in the community, it was found that in the past the long-held values and belief was that men were leaders and women were followers. The former were the families' breadwinning pillars while the latter were in charge of general housework, rearing children, tending families' general needs, and helping their husbands in the fields. However, recent economic, social and cultural changes taking place within the village partially transformed existing values and practices. Women had more education, engaged in more income-generating activities including working outside the families in order to bring in additional income. Yet, they still continued to assume a key role in tending the home and family. The men continued as breadwinners and helped with housework only when necessary. What could be said at this point was that the community's values, beliefs and attitudes about gender roles did not change much from the past because the socialization process on gender values and roles still continued the same way as in the past despite the changed socio-economic conditions.

As regards access to the Village Fund resources, it was found that at the fund level both men and women were able to access them but unequally. More men were found to have obtained loans with higher amounts. The loans were primarily used in carrying out agricultural activities which still fell under the men's role jurisdiction. At the family level, both men and women again were able to access and benefit from the fund but unequally. Men were able to access and benefit from more fund resources because they, more than the women, could spend more money for their own pleasures. On the other hand, women spent mainly for family consumption purposes and the children's schooling expenses. Spending for their own pleasures was made possible only from the very income they themselves earned from their own labour.

As regards the control of Village Fund resources, it was found that at the fund level both men and women were able to control the Fund but again not on an equal footing. This was because although the official regulation stipulated more or less equal proportion of men and women in the Fund Committee, men were still more able to control Fund resources since key positions in the Village Fund Committee for example, were all taken by men. Moreover, female committee members opined less in the meetings and assumed much less administrative role in running the Fund. Their opinions, when expressed were also heeded less in the meeting than men's. At the family level, both men and women took part in the decision making and controlling. However, it was men who fared better. They were those responsible for decisions regarding the "big" issues while the women decided on small family matters.

In brief, both at the fund and family levels, men were more able to access and control the Village Fund operations. This finding was in line with the evolution of gender roles in the community which changed very little from past to present. It also implies and reflects the need for encouraging the family and educational institutions to change their concepts, values, beliefs and socialization processes revolving around the issues of gender roles, gender equality, as well as the value and importance of female roles in order to bring about the needed conceptual and actual gender role changes both within the families and the community.